

PUBERTAT DAVRIDA TUG'MA YURAK NUQSONLARI ASORATLARINING
KLINIK-NEVROLOGIK XUSUSIYATLARI

Safarova R.Sh.

Bolalar nevrologiyasi 2-kurs magistr.

Azimova N.M.

Ilmiy rahbar: t.f.d. dotsent

Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti

Nevrologiya, bolalar nevrologiyasi va tibbiy genetika kafedrası

O'zbekiston Respublikasi, Toshkent shahar.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18253173>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy ish pubertat davrida tug'ma yurak nuqsonlari (TYN) bilan og'rgan bemorlarda rivojlanadigan klinik-nevrologik asoratlarni o'rganishga bag'ishlangan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi yurak gemodinamik buzilishlari fonida shakllanadigan markaziy nerv tizimi funksional va organik o'zgarishlarini aniqlash, ularning klinik namoyon bo'lish xususiyatlarini baholashdan iborat. Tadqiqot davomida pubertat yoshidagi bemorlarning klinik, nevrologik, instrumental va laborator ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, surunkali gipoksiya, gemodinamik yetishmovchilik va metabolik buzilishlar pubertat davrida nevrologik disfunktsiyalarni kuchaytiruvchi asosiy patogenetik omillar hisoblanadi.

Kalit so'zlar: tug'ma yurak nuqsonlari, pubertat davri, nevrologik asoratlar, surunkali gipoksiya, vegetativ disfunktsiya.

Kirish. Tug'ma yurak nuqsonlari bolalar va o'smirlar orasida uchraydigan eng keng tarqalgan yurak-qon tomir patologiyalaridan biri bo'lib, ularning ko'pchiligi pubertat davriga qadar jarrohlik yoki konservativ davo olgan bo'ladi. Biroq pubertat davrida organizmda kechadigan intensiv gormonal va metabolik o'zgarishlar yurak-qon tomir tizimiga qo'shimcha yuklama beradi va mavjud gemodinamik buzilishlarni chuqurlashtiradi.

Pubertat davrida yurak faoliyatining kompensator imkoniyatlari pasayishi natijasida miya qon aylanishi buzilishlari, vegetativ disfunktsiya, astenonevrotik holatlar va kognitiv pasayishlar kuzatilishi mumkin. Shu sababli TYN bilan og'rgan o'smirlarning nevrologik holatini chuqur o'rganish muhim klinik ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot maqsadi. Pubertat davrida tug'ma yurak nuqsonlari fonida rivojlanadigan nevrologik asoratlarning klinik-nevrologik xususiyatlarini aniqlash va ularning yurak gemodinamik ko'rsatkichlari bilan o'zaro bog'liqligini baholash.

Materiallar va metodlar. Tadqiqotga 10–18 yoshdagi 30 nafar bemor jalb etildi. Barcha bemorlarda tug'ma yurak nuqsonlari (septal nuqsonlar, Fallo tetradasi, ochiq arterial yo'l) tashxisi tasdiqlangan. Nazorat guruhi sifatida yurak patologiyasi bo'lmagan 30 nafar sog'lom o'smir tanlab olindi.

Tekshiruv quyidagi usullarni o'z ichiga oldi:

- umumiy klinik va kardiologik ko'rik;
- nevrologik statusni baholash;
- EKG va exokardiografiya;
- miya qon aylanishini Dopplerografik tekshirish;

- vegetativ nerv tizimi holatini baholash testlari;
- statistik tahlil ($p < 0,05$ ishonchlilik darajasi).

Natijalar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, TYN bilan og'rikan pubertat yoshidagi bemorlarning 65 % ida turli darajadagi nevrologik buzilishlar aniqlangan.

Eng ko'p uchragan klinik belgilar quyidagilar bo'ldi:

- tez charchash va umumiy holsizlik — 72 %;
- bosh og'rig'i va bosh aylanishi — 58 %;
- vegetativ disfunktsiya belgilari — 61 %;
- uyqu buzilishlari — 47 %;
- diqqat va xotira pasayishi — 34 %.

Nevrologik belgilar yurak chiqish fraksiyasi pasaygan va surunkali gipoksiya belgilari mavjud bemorlarda sezilarli darajada kuchliroq namoyon bo'ldi.

Muhokama. Olingan ma'lumotlar pubertat davrida tug'ma yurak nuqsonlari markaziy nerv tizimiga bilvosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Surunkali gipoksiya va gemodinamik yetishmovchilik miya to'qimalarida metabolik jarayonlarning buzilishiga olib keladi. Gormonal o'zgarishlar esa vegetativ nerv tizimi beqarorligini kuchaytirib, nevrologik simptomlarning namoyon bo'lishiga zamin yaratadi. Bu holatlar pubertat davrida TYN bilan og'rikan bemorlarni faqat kardiologik emas, balki nevrologik jihatdan ham kompleks kuzatish zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa. Pubertat davrida tug'ma yurak nuqsonlari nevrologik asoratlarni rivojlanishi uchun yuqori xavf omili hisoblanadi. Nevrologik buzilishlarning og'irligi yurak gemodinamik yetishmovchiligi darajasi bilan bevosita bog'liq.

Vegetativ disfunktsiya va astenonevrotik sindrom pubertat yoshidagi bemorlarda eng ko'p uchraydigan nevrologik holatlari. TYN bilan og'rikan o'smirlar uchun multidisiplinar (kardiolog–nevrolog) yondashuv asosida doimiy monitoring zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hoffman J.I.E. The global burden of congenital heart disease. — Cardiology in the Young, 2019.
2. Marino B.S., Lipkin P.H. Neurodevelopmental outcomes in congenital heart disease. — Circulation, 2018.
3. Volosovets A.P. Bolalar kardiologiyasi. — Kiev, 2020.
4. Дмитриева И.В. Перинатальная и детская неврология. — СПб., 2021.
5. Baumgartner H. et al. Congenital heart disease in adolescents. — European Heart Journal, 2020.